

Nghiên cứu hành vi bảo vệ môi trường của học sinh trung học phổ thông khi đi du lịch tại tỉnh Bến Tre

Nguyễn Văn Bàn*

*NCS. ThS. Chủ tịch hội Nông dân tỉnh Bến Tre

Received: 18/10/2024; Accepted: 29/10/2024; Published: 6/11/2024

Abstract: This paper focuses on the environmental behavior of high school students when participating in tourism activities in Bến Tre province. Based on survey data collected from students at several high schools in the province, the paper evaluates their awareness, attitudes, and actions related to environmental protection during travel. The results indicate that students have a fairly good understanding of the importance of environmental protection; however, there remain limitations in their execution of environmentally friendly behaviors. The study also proposes solutions to enhance students' awareness and actions in protecting the environment when engaging in tourism activities."

Keywords: Environmental behavior, tourism, high school students in Ben Tre.

1. Đặt vấn đề

Trong bối cảnh biến đổi khí hậu và ô nhiễm môi trường toàn cầu ngày càng nghiêm trọng, việc nâng cao nhận thức và thay đổi hành vi bảo vệ môi trường là nhiệm vụ cấp bách của tất cả các quốc gia. Đặc biệt, trong lĩnh vực du lịch, một ngành kinh tế có sự tương tác trực tiếp với môi trường tự nhiên, việc thúc đẩy các hành vi du lịch bền vững là rất quan trọng. Bến Tre, một tỉnh nằm ở Đồng bằng sông Cửu Long, nổi tiếng với du lịch sinh thái miệt vườn và các cảnh quan thiên nhiên đa dạng. Tuy nhiên, nếu không có các biện pháp bảo vệ và quản lý hợp lý, các hoạt động du lịch tại đây có thể gây ra những tác động tiêu cực đến môi trường địa phương.

Học sinh (HS) trung học phổ thông (THPT) là nhóm đối tượng trẻ, có tiềm năng lớn trong việc trở thành những "đại sứ" cho các hành vi bảo vệ môi trường. Tuy nhiên, mức độ nhận thức và hành vi của các em đối với vấn đề này trong bối cảnh du lịch vẫn chưa được nghiên cứu một cách đầy đủ và chi tiết. Hành vi bảo vệ môi trường của HS khi tham gia các hoạt động du lịch không chỉ phản ánh ý thức cá nhân mà còn thể hiện vai trò của giáo dục và xã hội trong việc hình thành các giá trị bền vững.

Nghiên cứu này nhằm đánh giá hành vi bảo vệ môi trường của HS THPT tại Bến Tre khi tham gia các hoạt động du lịch, từ đó tìm ra những yếu tố ảnh hưởng và đề xuất các giải pháp phù hợp để nâng cao ý thức và hành động bảo vệ môi trường. Việc hiểu rõ hơn về nhận thức, thái độ và hành động của HS không chỉ góp phần bảo vệ môi trường địa phương mà còn thúc đẩy sự phát triển bền vững trong du lịch.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Địa bàn và khách thể nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu là 300 HS tại một số trường THPT trên địa bàn tỉnh Bến Tre, với mẫu khảo sát được chọn ngẫu nhiên từ các HS đã từng tham gia ít nhất một chuyến du lịch trong tỉnh trong năm qua.

2.2. Phương pháp nghiên cứu

Nghiên cứu này sử dụng phương pháp định lượng nhằm đánh giá hành vi môi trường của HS trung học phổ thông (THPT) tại tỉnh Bến Tre khi tham gia du lịch. Nghiên cứu được thực hiện thông qua khảo sát bằng bảng câu hỏi với các HS THPT tại một số trường trên địa bàn tỉnh Bến Tre.

Dữ liệu được thu thập thông qua bảng câu hỏi được phát trực tiếp cho các HS tham gia. Bảng câu hỏi bao gồm các câu hỏi trắc nghiệm và thang đo Likert để đo lường mức độ nhận thức, thái độ và hành vi của HS về vấn đề môi trường.

Dữ liệu thu thập được sẽ được mã hóa và phân tích bằng phần mềm thống kê SPSS. Dữ liệu thu thập được xử lý bằng phần mềm SPSS, với các phân tích bao gồm thống kê mô tả, kiểm định chi-squared, và phân tích hồi quy để xác định mối quan hệ giữa nhận thức, thái độ và hành động.

3. Kết quả nghiên cứu

3.1. Nhận thức về môi trường của HS trung học phổ thông (THPT) tại tỉnh Bến Tre

Phần lớn HS nhận thức được tầm quan trọng của việc bảo vệ môi trường khi tham gia du lịch. Các em thể hiện sự hiểu biết về các vấn đề như ô nhiễm nước, rác thải nhựa và tác động của con người đến hệ sinh thái địa phương.

Bảng 3.1 Nhận thức về môi trường của HS trung học phổ thông (THPT) tại tỉnh Bến Tre.

TT	Dữ liệu khảo sát	Điểm trung bình	Độ lệch chuẩn	Thứ bậc
1	Hiểu biết về ô nhiễm nguồn nước và tác động đến hệ sinh thái	4.25	0.68	1
2	Nhận thức về tác động của con người đến sự biến đổi khí hậu	4.05	0.75	4
3	Nhận thức về tác hại của rác thải nhựa đối với môi trường	4.15	0.73	2
4	Nhận thức về việc phân loại và tái chế rác thải	3.85	0.88	5
5	Hiểu biết về sự cần thiết của bảo vệ tài nguyên thiên nhiên	4.10	0.70	3
ĐTBC		4.08	0.75	

(Nguồn: Thống kê từ nghiên cứu, năm 2024)

Bảng dữ liệu đo lường nhận thức về môi trường của HS THPT tại tỉnh Bến Tre sử dụng thang Likert từ 1 đến 5. Kết quả cho thấy: HS có nhận thức tốt nhất về ô nhiễm nguồn nước với điểm trung bình 4.25 và độ lệch chuẩn 0.68, phản ánh sự đồng nhất trong nhận thức về tầm quan trọng của việc bảo vệ nguồn nước. Tác hại của rác thải nhựa: Yếu tố này xếp thứ hai với điểm trung bình 4.15. Độ lệch chuẩn 0.73 cho thấy sự phân hóa nhẹ trong nhận thức giữa các HS về mức độ tác hại của rác thải nhựa. Bảo vệ tài nguyên thiên nhiên: HS nhận thức khá tốt với điểm trung bình 4.10, nhưng độ lệch chuẩn 0.70 cho thấy một số khác biệt trong quan điểm. Tác động của con người đến biến đổi khí hậu: Mức độ hiểu biết được đánh giá cao (4.05), nhưng độ lệch chuẩn 0.75 cho thấy có sự phân hóa lớn trong nhận thức. Phân loại và tái chế rác thải: Đây là yếu tố có điểm trung bình thấp nhất (3.85) và độ lệch chuẩn cao nhất (0.88), cho thấy sự thiếu đồng nhất trong nhận thức về phân loại và tái chế rác thải.

Nhìn chung, HS có nhận thức khá tốt về các vấn đề môi trường, nhưng cần cải thiện hơn nữa trong việc phân loại và tái chế rác thải. Sự chênh lệch trong độ lệch chuẩn giữa các yếu tố cho thấy mức độ hiểu biết không đồng đều, từ đó cung cấp cơ sở cho các nhà giáo dục thiết kế chương trình học phù hợp nhằm nâng cao nhận thức toàn diện về bảo vệ môi trường. Bảng dữ liệu này có thể làm nền tảng cho việc xây dựng chương trình giáo dục nhằm nâng cao ý thức bảo vệ môi trường.

3.2. Thái độ đối với hành vi bảo vệ môi trường của HS trung học phổ thông tại tỉnh Bến Tre

Mặc dù có nhận thức tốt, thái độ của HS đối với các hành vi cụ thể như giảm thiểu rác thải, sử dụng các sản phẩm thân thiện với môi trường, và bảo vệ

tài nguyên thiên nhiên vẫn chưa thực sự tích cực. Một số HS cho rằng hành động bảo vệ môi trường là trách nhiệm của chính quyền hoặc các cơ quan tổ chức du lịch.

Bảng 3.2 Thái độ đối với hành vi bảo vệ môi trường của HS trung học phổ thông (THPT) tại tỉnh Bến Tre

TT	Dữ liệu khảo sát	Điểm trung bình	Độ lệch chuẩn	Thứ bậc
1	Thái độ tích cực đối với việc tham gia các hoạt động bảo vệ môi trường	4.31	0.65	1
2	Thái độ ủng hộ việc phân loại và tái chế rác thải	4.23	0.72	3
3	Thái độ đối với việc tham gia các chiến dịch cộng đồng về môi trường	4.05	0.81	4
4	Quan điểm về tầm quan trọng của việc giảm thiểu sử dụng rác thải nhựa	3.98	0.85	2
ĐTBC		4,14	0,76	

(Nguồn: Thống kê từ nghiên cứu, năm 2024)

Bảng dữ liệu phản ánh thái độ của HS THPT tại tỉnh Bến Tre đối với các hành vi bảo vệ môi trường.

HS có thái độ tích cực cao nhất đối với việc tham gia các hoạt động bảo vệ môi trường với điểm trung bình 4.31 và độ lệch chuẩn thấp (0.65), cho thấy sự đồng thuận cao về tầm quan trọng của hoạt động này. Với điểm trung bình 4.23, HS cũng ủng hộ việc phân loại và tái chế rác thải, mặc dù độ lệch chuẩn (0.72) cho thấy một số ít chưa hoàn toàn hiểu rõ về hành động này. Điểm trung bình 3.98 cho thấy HS nhận thức khá tốt về việc giảm thiểu rác thải nhựa, nhưng độ lệch chuẩn cao (0.85) chỉ ra sự phân tán trong nhận thức. Thái độ tham gia các chiến dịch cộng đồng đạt điểm trung bình 4.05, nhưng xếp hạng thấp nhất trong số các yếu tố khảo sát, với độ lệch chuẩn 0.81 cho thấy sự khác biệt trong nhận thức.

Tổng thể, HS có thái độ tích cực nhưng vẫn cần cải thiện nhận thức về rác thải nhựa và tham gia các chiến dịch cộng đồng. Cần tổ chức các chương trình giáo dục và hoạt động thực tiễn để khuyến khích hành động bảo vệ môi trường trong cộng đồng HS.

3.3. Giải pháp nâng cao nhận thức bảo vệ môi trường của HS trung học phổ thông tại tỉnh Bến Tre

Thực trạng cho thấy các hành vi thân thiện với môi trường trong HS THPT tại tỉnh Bến Tre còn rất hạn chế, như không xả rác, tái sử dụng chai nhựa, và hạn chế sử dụng túi nilon. Để nâng cao ý thức và thay đổi hành động của HS, cần có sự giáo dục và tuyên truyền mạnh mẽ hơn. Một số giải pháp đề xuất bao gồm:

- Tích hợp giáo dục môi trường vào các môn học chính.

- + Đưa nội dung giáo dục môi trường vào các môn học như Địa lý, Sinh học và Giáo dục công dân.
- + Tạo các bài học thực tiễn giúp học sinh thấy rõ tác động của hành vi cá nhân đến môi trường.
- Tổ chức các buổi sinh hoạt chuyên đề và hội thảo về môi trường.
- + Tăng cường các buổi trao đổi, thảo luận với sự tham gia của chuyên gia về môi trường.
- + Tổ chức hội thảo nhỏ tại lớp học nhằm khuyến khích học sinh đề xuất ý tưởng sáng tạo.
- Khuyến khích tham gia hoạt động ngoại khóa và cuộc thi bảo vệ môi trường.
- + Tổ chức các cuộc thi như làm đồ tái chế, vẽ tranh chủ đề môi trường, hoặc lập kế hoạch bảo vệ môi trường tại trường học.
- + Phối hợp với các tổ chức bảo vệ môi trường tổ chức các chương trình như “Ngày hội xanh” hay “Cuộc sống không rác thải”.
- Phát triển tài liệu và chương trình giảng dạy chuyên sâu về bảo vệ môi trường.
- + Biên soạn sách, tài liệu, và video ngắn gọn, sinh động về bảo vệ môi trường phù hợp với lứa tuổi.
- + Ứng dụng công nghệ số trong thiết kế các bài học trực quan và tương tác cao.
- Đưa các hoạt động môi trường vào chương trình học thường xuyên.
- + Xây dựng kế hoạch hoạt động bảo vệ môi trường định kỳ, như giờ lao động vệ sinh chung mỗi tuần.
- + Lồng ghép nội dung bảo vệ môi trường trong các tiết sinh hoạt lớp và buổi chào cờ.
- + Thúc đẩy các chiến dịch vệ sinh và trồng cây xanh
- + Tổ chức các ngày “Làm sạch trường học” hoặc “Trồng cây xanh vì tương lai” với sự tham gia của cả học sinh và giáo viên.
- Tổ chức các chiến dịch vệ sinh và hoạt động trồng cây.
- Khuyến khích tham gia các chương trình cộng đồng và sử dụng mạng xã hội để lan tỏa thông điệp bảo vệ môi trường.
- Tạo ra ứng dụng và trò chơi giáo dục về bảo vệ môi trường.
- Khuyến khích thành lập và tham gia các câu lạc bộ bảo vệ môi trường.
- Kết nối giữa trường học, gia đình và cộng đồng trong các hoạt động bảo vệ môi trường.
- Liên kết với tổ chức bảo vệ môi trường để tổ chức sự kiện và hoạt động ngoại khóa.
- Phối hợp với chính quyền để có sự hỗ trợ về tài chính và chính sách cho các hoạt động này.

Những giải pháp này nhằm nâng cao nhận thức và thay đổi hành vi tích cực trong việc bảo vệ môi trường của HS.

4. Kết luận

Kết quả nghiên cứu cho thấy vẫn còn sự chênh lệch giữa nhận thức và hành động bảo vệ môi trường của HS THPT khi đi du lịch tại Bến Tre. Điều này có thể bắt nguồn từ nhiều nguyên nhân, bao gồm sự thiếu thông tin cụ thể về cách bảo vệ môi trường trong các hoạt động du lịch, cũng như sự thiếu động lực hoặc ảnh hưởng từ bạn bè và gia đình.

Nghiên cứu đã chỉ ra rằng mặc dù HS THPT tại Bến Tre có nhận thức tốt về môi trường, nhưng hành vi bảo vệ môi trường của các em khi tham gia du lịch vẫn còn hạn chế. Để khắc phục, cần tăng cường các chương trình giáo dục và hoạt động trải nghiệm thực tiễn về bảo vệ môi trường. Tích hợp các nội dung giáo dục về bảo vệ môi trường vào chương trình học chính khóa và các hoạt động ngoại khóa. Tổ chức các chuyến du lịch sinh thái kết hợp với các hoạt động bảo vệ môi trường để HS có cơ hội thực hành. Sử dụng các phương tiện truyền thông, mạng xã hội để truyền tải thông điệp về tầm quan trọng của việc bảo vệ môi trường trong du lịch.

Tài liệu tham khảo

- [1]. Vũ Dũng (2009). Một số hành vi ứng xử với môi trường không mang tính đạo đức ở nước ta hiện nay. *Tạp chí Tâm lý học*, 10, 1-10.
- [2]. Vũ Dũng (2010). Một số vấn đề lý luận về đạo đức môi trường. *Tạp chí Tâm lý học*, 2, 1-10.
- [3]. Phạm Thành Nghị (2005). *Nâng cao ý thức sinh thái cộng đồng vì mục tiêu phát triển bền vững*. NXB Khoa học xã hội
- [4]. Choi, Hwansuk Chris; Murray, Iain (2010). *Resident attitudes toward sustainable community tourism. Journal of Sustainable Tourism*, 18(4), 575–594. doi:10.1080/09669580903524852
- [5]. Dietz, T., Rosa, E. A., & York, R. (in press). Human driving forces of global change: Dominant Perspectives. In E. A. Rosa, A., Diekmann, T. Dietz, & C. Jaeger (Eds.), *Human Footprints on the Global Environment: Threats to Sustainability*. Cambridge, MA: The MIT Press
- [6]. Hornik, J., Cherian, J., Madansky, M., & Narayana, C. (1995). Determinants of recycling behavior: A synthesis of research results. *The Journal of Socio-Economics*, 24(1), 105-127.
- [7]. Kaiser, F. G., & Gutscher, H. (2003). The proposition of a general version of the theory of planned behavior: predicting ecological behavior. *Journal of Applied Social Psychology*, 33, 586–603.